

Recensie — *Archē.exe* van René Oudeweg

Er zijn boeken die een verhaal vertellen, en er zijn boeken die proberen het denken zelf zichtbaar te maken. *Archē.exe – Een hergeboorte van Thales in de taal van machines en mensen* van René Oudeweg behoort nadrukkelijk tot die tweede categorie. Het is geen conventionele roman, geen filosofisch handboek en ook geen klassieke sciencefiction. Het boek functioneert eerder als een experimentele denkruimte waarin taal, symbolen, technologie en filosofie voortdurend in elkaar overlopen.

De opzet van *Archē.exe* is ogenschijnlijk eenvoudig: de presocratische filosoof Thales dwaalt samen met Dr. Small en een sarcastische hond door een universum van Unicode-symbolen. Elk hoofdstuk vertrekt vanuit één emoji of teken — een draaikolk, brug, regenboog, maanfase of netwerk — waarna een filosofische dialoog ontstaat over betekenis, waarheid, identiteit en waarneming. Maar achter die eenvoud schuilt een ambitieus project. Oudeweg probeert niet minder dan een filosofie van het digitale tijdperk te formuleren.

Dat gebeurt vanaf de eerste pagina met opmerkelijke scherpte. De openingszin zet direct de toon: “Unicode belooft universaliteit, maar onthult slechts dit: wat wij delen zijn geen betekenissen, maar tekens die weigeren hetzelfde te blijven.” Daarmee positioneert het boek zich meteen in een spanningsveld tussen communicatie en instabiliteit. Symbolen verbinden mensen, maar garanderen nooit gedeeld begrip. Wat volgt is een lange verkenning van die paradox.

De grootste kracht van *Archē.exe* ligt in de vorm. Oudeweg schrijft in korte, heldere dialogen die bijna theatrale kwaliteiten hebben. De gesprekken tussen Thales, Dr. Small en de hond doen denken aan filosofische dialogen uit de klassieke oudheid, maar dan gefilterd door internetcultuur, systeemdenken en postmoderne twijfel. Vooral de hond blijkt een briljante vondst. Waar Thales neigt naar metafysische abstractie en Dr. Small de rationele orde probeert te verdedigen, ondergraaft de hond voortdurend hun zekerheden met droge humor en existentiële opmerkingen. Zijn cynisme voorkomt dat het boek verzandt in academische ernst.

Die lichtheid is essentieel, want inhoudelijk is *Archē.exe* bijzonder ambitieus. Het boek beweegt moeiteloos langs thema's uit de fenomenologie, semiotiek, netwerktheorie en poststructuralistische filosofie. Heidegger verschijnt letterlijk als personage om het beroemde “Earthrise”-beeld van Apollo te bekritisieren als symptoom van modern representatiedenken. Nietzsche sluit het boek af met de provocerende vraag: “Wat is de moraal van Unicode?” Zulke passages hadden gemakkelijk pretentius kunnen worden, maar Oudeweg houdt ze verrassend leesbaar door de dialogische vorm en het ritme van korte scènes.

Toch vraagt het boek veel van de lezer. Wie een traditioneel narratief verwacht, zal mogelijk afhaken. Er is nauwelijks sprake van plotontwikkeling in klassieke zin. De “reis” door de symbolen is eerder conceptueel dan dramatisch. Personages veranderen subtiel, maar de echte beweging vindt plaats in ideeën. Elk hoofdstuk fungeert als een mini-essay vermomd als scène.

Daardoor leest het boek soms als een filosofische installatie: fascinerend, intrigerend, maar ook afstandelijk.

Dat geldt vooral in het middendeel, waar de opeenvolging van symbolische analyses af en toe repetitief wordt. Het patroon — introductie van een teken, interpretatie, destabilisering van die interpretatie — herhaalt zich bewust, maar niet elke lezer zal dat geduld kunnen opbrengen. Sommige hoofdstukken voelen scherper uitgewerkt dan andere. De passages over de regenboog, het netwerk en de maanfasen behoren tot de sterkste delen van het boek, omdat daar de centrale thematiek van instabiele betekenis werkelijk tot leven komt. Minder overtuigend zijn momenten waarop de tekst te expliciet filosofische terminologie begint te gebruiken. Dan verschuift het boek tijdelijk van literatuur naar theoretisch experiment.

Maar misschien is dat precies de bedoeling. *Archē.exe* weigert zichzelf comfortabel te maken. Het boek gaat immers voortdurend over systemen die hun eigen stabiliteit verliezen. Structuren verschuiven, symbolen lopen door elkaar, perspectieven veranderen. Zelfs de vorm van het boek lijkt soms te willen demonstreren wat de inhoud beweert: dat betekenis nooit definitief vastligt.

Visueel speelt het werk daar slim op in. Het gebruik van emoji's en Unicode-symbolen is geen gimmick, maar integraal onderdeel van de filosofie van het boek. De tekens functioneren tegelijk als beeld, concept en cultureel object. Oudeweg begrijpt goed dat emoji's in het digitale tijdperk een vreemde dubbelrol spelen: ze lijken universeel, maar zijn volledig afhankelijk van context en interpretatie. Daardoor worden ze perfecte symbolen voor een wereld waarin communicatie overal aanwezig is, maar consensus steeds fragieler wordt.

Interessant is ook hoe het boek technologie benadert. *Archē.exe* is geen technofobe waarschuwing en ook geen utopisch toekomstvisioen. Het digitale verschijnt hier vooral als filosofische conditie: een netwerk van verschuivende betekenissen zonder centrum. Dat idee komt krachtig naar voren in hoofdstukken als “Het web zonder centrum”, waar hiërarchie plaatsmaakt voor proliferatie en verbindingen voortdurend veranderen. In die zin raakt het boek aan actuele discussies over AI, algoritmes en informatie-overload, zonder ooit expliciet moralistisch te worden.

Stilistisch kiest Oudeweg voor een opvallend heldere taal. Ondanks de zware thematiek blijven de zinnen toegankelijk en ritmisch. De dialogen hebben vaak iets meditatiefs, soms bijna poëtisch. Regelmatig ontstaan zinnen die blijven hangen, juist door hun eenvoud. Bijvoorbeeld wanneer de hond zegt: “Jullie doen alsof alles begrijpelijk is. Maar de mist zegt: ‘Je weet niks.’” Zulke passages geven het boek emotionele resonantie naast intellectuele ambitie.

Toch is *Archē.exe* niet voor iedereen. Lezers die vooral zoeken naar emotionele identificatie of verhalende spanning zullen het mogelijk te abstract vinden. Het boek richt zich duidelijk op een publiek dat plezier beleeft aan ideeënliteratuur, filosofische fictie en experimentele vormen. Wie bereid is zich mee te laten trekken in die draaikolk van

betekenissen, ontdekt echter een van de meest originele Nederlandstalige debuten van de laatste jaren.

Wat uiteindelijk indruk maakt, is de consequentie waarmee Oudeweg zijn visie doorvoert. *Archē.exe* voelt niet als een verzameling losse filosofische ideeën, maar als een coherent universum waarin vorm en inhoud elkaar voortdurend versterken. De centrale these — dat betekenis geen stabiel fundament heeft maar ontstaat uit tijdelijke interpretaties — wordt niet alleen besproken, maar performatief uitgevoerd.

Aan het einde blijft vooral één gevoel hangen: dat *Archē.exe* minder een boek is dat antwoorden geeft dan een systeem dat vragen blijft genereren. Zoals Nietzsche in de epiloog suggereert, bestaat er geen definitieve moraal, alleen de voortdurende noodzaak om betekenis te scheppen.

En precies daarin schuilt de kracht van dit bijzondere werk.